

GÖRME ENGELLİ BİREYLERDE MÜZİK EĞİTİMİ

*Cemalettin BAYDAĞ*¹

2004 - 2008 yıllarında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nde lisans eğitimini tamamladı. Bu süre zarfında, Dr. Zuhal Özcengiz, Doç. Dr. Tülün Malkoç, Doç. Serkan Otacıoğlu ve Ahmet Öncül ile şan eğitimi üzerine çalıştı. 2005 - 2007 yıllarında Gökçen Koray yönetimindeki TRT gençlik korusu ve opera sanatçısı Ahmet ÖNCÜL'ün şefliğinde "SASAV" korosunda yer aldı. Bu korolarla birlikte, yurt içi ve yurt dışı olmak üzere birçok konserde bulundu. 2006 yılında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası ile TRT İstanbul gençlik korusu'nun eşliğinde Alexander Markov, Gregg Gerson ve Ivan Bodley'in bestelediği Rock Concerto'da Tenor solo seslendirdi. 2007-2012 yıllarında Doç. Dr. Mehmet Ali Özdemir'in şefliğini ve kuruculuğunu yaptığı Halk çalgıları orkestrasında solist olarak yer aldı. 2009 - 2012 yılları arasında İTÜ TMDK Ses Eğitimi bölümünde ücretli öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2011 yılında Yalçın Tura'ya verilen Onur ödülü gecesinde Hakan Şensoy yönetimindeki orkestrayla eserler seslendirdi ve Gönül adlı eserin Dünya Prömiyerini yaptı. Aynı sene "Opera Lyrics" grubuna katıldı ve Borusan İstanbul Filarmoni orkestrasının açtığı koro sanatçılığı sınavını kazandı.

2012 yılından bu yana Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı'nda görev yapan Baydağ, 2013 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Yüksek Lisans eğitimini, 2018 yılında ise Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde "İnsan Ses Renklerinin Duygudurum Üzerine Etkileri" adlı tez çalışması ile Doktora Tezini tamamladı. 2019 yılında Dr. Öğr.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, cemalettin.baydag@beun.edu.tr

layacaktır. Nitekim 1994 yılında kabul edilen “Salamanca Bildirisi”nde de özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim görme hakkının ilgi, yetenek ve öğrenme ihtiyaçları göz önüne alınarak oluşturulması belirtilmiştir (Tekeli ve Tanrıverdi, 2019:122). Ancak bu noktada eğitimci, engele sahip bireyleri iyi gözlemleyebilmeli, kişisel ilgi, yapısal uygunluk ve yapabilirlik doğrultusunda, kendisinin mesleki bilgi ve donanımı (Kıvrak, 2003:303) ile yetersizliğe sahip bireylerin yaratıcı kimliğini ortaya çıkarmalıdır.

Bu noktada, görme engelli bireylerin müzik eğitiminin kılavuz olma ve geliştirici yönünden yararlanmasına imkan verilmelidir. Çünkü müzik eğitimi, engelli bireylerin zihinsel, duygusal ve psiko-motor yönünden gelişimini desteklemekte, onların çevresiyle rahatlıkla iletişim kurma, karşılaştıkları bir sorunun üstesinden gelme ve stresle başa çıkabilmesine yardımcı olmaktadır (Baydağ, 2013). Dolayısıyla görme engelli bireylerin eğitimi için yapılan panel, sempozyum, kongre ya da karar alma mekanizma süreçlerinde, müziksel aktivitelerin çalışma kapsamına daha çok dahil edilmesi ve yapılan çalışmaların da bu çerçevede dahilinde geliştirilmesi, engelli bireylerin toplum içerisinde daha rahat ve kendine güvenli bir şekilde hareket edebilmesine büyük katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Agay, D. (1981). *Teaching Piano (Vol. 1)*. New York: Yorktown Music Press.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetler Genel Müdürlüğü (2021). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni Şubat 2021. 1-55.
- Artan, İ. (2001). Engelli Çocukların Eğitiminde Etkili bir Teknik: Müzik. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21 (2): 43-55.
- Association, M. C. (2018). Engelliliğin Neden olduğu Sorunlar ve Sınırlamalar. S. Arıkan, ve E. Ayyıldız (Ed.). *Engelli Bireylerin Destekli İstihdamı* (173-196). İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Ataman, A. (2003). Görme Yetersizliğinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri, Ü. Tüfekçioğlu (Ed.). *İşitme konuşma ve görme sorunu olan çocukların eğitimi* (s. 235-256). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Aydın, R. (2020). Covid-19 Mücadelesi ve Engelli Toplum Web Panel Etkinlik Raporu. Bakırcı, R. (2009). Milli Kütüphane’de Görme Engellilere Sunulan Hizmetler ve Gelişmeler. *Bilgi Dünyası* 10 (1): 136-142.
- Barnes, T. (2015). Science shows how blind musicians’ brains are actually different from sighted ones. <https://www.mic.com/articles/111362/science-shows-how-the-brains-of-blind-musicians-actually-change#.uthfFXQNF> adresinden 13 Temmuz 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Baydağ C. (2013). *Görme Engelli Bireylerin Sosyalleşme Sürecinde Verilen Müzik Eğitiminin, Müzikal Motivasyon, Müziksel İlgisi ve Müzik Yaşantılarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baydağ, C. (2020). Üniversitelerin Farklı Lisans Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Müziğe Yönelik İlgisi Düzeylerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 30 (1): 145-158.
- Bilican, F. I. ve Camcı, Y. (2018). Engelli Bireylere Yönelik Psikoloji Araştırmaları. S. Arıkan, ve E. Ayyıldız (Ed.). *Engelli Bireylerin Destekli İstihdamı* (125-135). İstanbul: Akademik Kitaplar.

- Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi (CRPD) (2012). Uygulama Kılavuzu. 1-144. <https://www.engellilerkonfederasyonu.org.tr/wp-content/uploads/2020/04/0-6-Birleşmiş-Milletler-Engelli-Hakları-Sözleşmesi-min.pdf> adresinden 10 Ekim 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Cramer, E.D. (2010). Education of Children with Special Needs: Co- teaching. *International Encyclopedia of Education*, 2: 560-564.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu (2009). T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Faaliyetlerinin Denetimi ile Özürlü Bireyler, Yakınları ve Toplumun Bütün Kesimlerinde Özürlülük Konusunda Toplumsal Bilinç ve Duyarlılık Oluşturulması Amacıyla Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi ve Bu Tür Çalışmaların Düzenli ve Verimli Şekilde Yürütülmesi ve Geliştirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirler.
- Çelebi, Y. (2020). Covid-19 Mücadelesi ve Engelli Toplum Web Panel Etkinlik Raporu. <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=covid-19-mucadelesi-ve-engelli-toplum-toplantı-raporu-donusturuldu.pdf> adresinden 22 Haziran 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Çelik, P., Sarı, M.M. ve Yıldırım Doğru, S. S. (2015). Türkiye’de ve Avrupa’da 2000-2013 Yılları Arasında Özel Gereksinimli Çocuklarla İlgili Yapılmış Olan Müzik Eğitimi Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(2): 10-28.
- Çentik, G. (2009). *Görme Engellilere Braille Alfabesini Öğretmek İçin Bilgisayar Destekli Yeni Bir Eğitim Setinin Tasarımı ve Uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Edirne.
- Çiçek, S. (2005). İlköğretimde Müzik Eğitimi. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları. 2. Baskı.
- Çitil, M. (2009). *Cumhuriyetin İlanından Günümüze Kadar Türkiye’de Özel Eğitim (1923 – 2007)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çuhadar, H. (2006). Müziksel Zeka. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*. 486-497.
- Dede, Ş. (1996). Özel Eğitim Hakkında Salamanca Bildirisi. *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (2), 91-94.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2004). Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar. Ö. Demirel ve Z. Kaya (Ed.). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dilsiz, Z. (2017). *Görme Engelli İlköğretim Okullarında Müzik Dersi Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Doğan, A. (2019). Türk Eğitim Tarihi. M. Kılınç ve S. Keçeci Kurt (Ed.). *Türkiye’de Özel Eğitim (440-461)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dönmezer, S. (1984). Sosyoloji. Ankara: Savaş Yayınları.
- Eğitimde Görme Engelliler Derneği (Eged) (2020). “COVID-19 sürecinde Görme Engellilerin Çalışma Koşullarına Dair Politika Öneriler.
- Engelliler Hakkında Kanun (2005). 5378 Sayılı Kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378-20130425.pdf> adresinde 10 Ekim 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Erkul, V. (1996). “Sanat ve İnsan”. Timaş Yayıncılık. Ankara.
- Esen, M. F. (2018). Türkiye’de Engelli Bireylerle İlgili Veriler. S. Arıkan ve E. Ayyıldız (Ed.). *Engelli Bireylerin Destekli İstihdamı (11-38)*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Farrell, M. (2008). *Educating Special Children. An introduction to provision for pupils with disabilities and disorders (80- 95)*, Taylor and Francis e-Library, New York.
- Gavrilă-Ardelean, M. ve Gavrilă-Ardelean, L. (2017). Education for Children with Special Needs. Ö.Pınarcık – M. Özözen Danacı (Ed.) *International Children Rights Congress (500-508)* Ankara.
- Goodfeel Kullanım Kılavuzu (2005). Braille Müzik Çevirme Yazılımı. 1-283. [https://eob.marmara.edu.tr/dosya/eob/goodfeel/Goodfeel%2017.01.2020%20\(1\).pdf](https://eob.marmara.edu.tr/dosya/eob/goodfeel/Goodfeel%2017.01.2020%20(1).pdf) adresinden 10 Aralık 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Gorbunova, I.B. ve Voronov, A.M. (2018). Music Computer Technologies in Computer Science and Music Studies at Schools for Children with Deep Visual Impairment. 16th International Conference on Literature, Languages, Humanities and Social Sciences (LLHSS-18): 15-18. Budapest – Hungary.
- Gorbunova, I. B. ve Morozov, S.A. (2021). On Teaching Visually Impaired Students in Russian Educational Institutions of Music. *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 27

(1): 3244-3266.

- Gönen, M., Şahin S., İpek Yükselen, A., ve Tanju, E. (1998). Çocuklar İçin Yaratıcı Etkinlikler. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Helsing, M. (2012). *Everyday Music Listening: The Importance of Individual and Situational Factors for Musical Emotions and Stress Reduction*. Doctoral Thesis. Göteborgs Universitet.
- Hesapçıoğlu, M. (2008). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 6. Baskı.
- Hoşgörür, V. ve Taştan, N. (2009). Eğitim Bilimine Giriş. Demirel, Ö., Kaya, Z., *Eğitimin İşlevleri*, Ankara: Pegem Yayınları.
- İlhan, E.L ve Esentürk, O.K. (2015). Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklarla Normal Gelişim Gösteren Akranlarının Bazı Fiziksel Uygunluk Parametrelerinin İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 20 (1-4): 11-17.
- Kamış, Ö. ve Demir, E. (2018). Görme Yetersizliği Olan Lisans Öğrencilerinin Sınıf İçi Ölçme-Değerlendirme Süreçlerinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19 (3), 423-450. Doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.334802.
- Karacaoglu, Ö. C. ve Çabuk, B. (2002). İngiltere ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*. 155-156.
- Karaman, N. A. (2016). *Görme Engelliler Okullarında Çalışan Müzik Öğretmenlerinin Müzik Dersi Öğretim Programının ve Ders İçi Etkinliklerin Uygulanışına İlişkin Görüşleri (Adana İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kargin, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2): 1-13.
- Kılıç, S. (2020). Görme Yetersizliğinden Etkilenen Çocukların Gelişimi ve Eğitimi. R. Karabulut (Ed.). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim* (63-112). Ankara: Eğiten Kitap.
- Kıvrak, İ. (2003). Özel Eğitimde “Müzik Öğretmeni” Sorunu. *Cumhuriyetimizin 80. yılında Müzik Sempozyumu*. s.303-306. 30-31 Ekim. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Koç, O. (2020). Covid-19 Mücadelesi ve Engelli Toplum Web Panel Etkinlik Raporu. <https://cdn-istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=covid-19-mucadelesi-ve-engelli-toplum-toplantı-raporu-donusturuldu.pdf> adresinden 22 Haziran 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Köseler, H. (2006). Görme Özürlüler İçin Müzik Eğitimi. <http://www.altinokta.org.tr/yazardetay.asp?idnourun=35> adresinden 13 Temmuz 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Kubat, A. (2018). Özel Eğitim Dünyası, Görme Engellilerde Yardımcı Teknolojiler. <https://ayselkubat.wordpress.com/gorme-engellilerde-yardimci-teknolojiler/> adresinden 01 Temmuz 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Lenger, D. M. (2015). *Görme Yetersizliğinden Etkilenmiş Okul Öncesi Dönem Çocukların Oyun Davranışları ve Görme Yetersizliğinden Etkilenmemiş Akranları ile Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Mağden, D. ve Artan, İ. (1992). Ankara İl Merkezindeki Orta Sosyo-Ekonomik Düzeyde İlkokul ve Ortaokul Üçüncü Sınıf Devam Eden 9 ve 14 Yaş Öğrencilerinin Görme ve İşitme Engellilere Karşı Tavrılarının İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Sağlığı ve Eğitim Bölümü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı. *I. Ulusal Özel Eğitim Kongresi. 11-12 Kasım 1992, Ankara*.
- MEB (2013). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. *Görme Engelliler*. Ankara.
- MEB (2014). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. *Özel Eğitimde Müzik Etkinlikleri*. Ankara.
- MEB (1991). Görme Engelliler İçin Braille Müzik İşaretleri Sistemi Kılavuzu. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi. 3-4-5-6-7-8-10-13-16-17-29-30.
- MEB (2007). MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Özel Eğitim*. Ankara.
- MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (1991). *Görme engellilere Braille Kabartma Yazı Kılavuzu*. https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/yayinlar/ozelegitim/braille/braille.pdf adresinden 5 Temmuz 2021 tarihinde edinilmiştir.
- MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü (2008). *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Gör-*

- me Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı. Ankara.
- Nordoff P. ve Robbins, C. (2004). *Therapy In Music For Handicapped Children*. Barcelona Publishers.
- Orhan, S. ve Genç, K.G. (2015). Engellilere Yönelik Ülkemizdeki Özel Eğitim Hizmet Uygulamaları ve
- Örnek Ülke Karşılaştırması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 15 (35/2):115-146.
- Öncül, R. (1989), *Özel Eğitim Sözlüğü*, Ankara: Karatepe Yayınları.
- Öner, A. K. (2006). *Müziğin Öğrenme Güçlüğü Çeken Çocukların Duyarlılıklarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öz, N. B. (2001). İnsanın Kültürel Gelişiminde Müzik Eğitiminin Önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1): 101-106.
- Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu (1983):743-747. <https://www.kanunum.com/files/2916-1.pdf> adresinden 15 Haziran 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Özen, N. ve Günday, R. (2018). II. Abdülhamid Dönemi'nde Engellilerin Eğitimi. *Eskişehir Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Gençlik Dergisi*, 2 (1): 1-11.
- Özgür, İ. (2004). *Engelli Çocuklar ve Eğitimi*, Adana: Karahan.
- Özsökmen, A. (2019). *Görme Engelli Öğrencisi Olan Konservatuvar Eğitimcilerinin Eğitim Sürecine İlişkin Görüşlerinin Betimlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pirgon, Y. ve Babacan, E. (2013). Görme Engelli Öğrencilerin Piyano Eğitimi Üzerine Durum Çalışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29: 191-206.
- Robson, Colin ve Evans Peter (2003) *Educating children with disabilities in developing countries: the Role of data sets*. OECD, Huddersfield, UK.
- Saygın, G., Rıdvanoğlu, S., Aktaş, C., Er, E., Nuray Çoşkun, R., Çerezci, E.T. vd. (1997). *Toplum Özürüllüğü Nasıl Anlıyor? Başbakanlık Özürüllüler İdaresi Başkanlığı*.
- Subaşıoğlu, F. ve Atayurt Fenge, Z. Z. (2019). Dünyada ve Türkiye'de Görme Engellilik: Zaman Çizelgesi. *DTCF Dergisi*, 59 (1): 595-645.
- Taşgın, E. (2020). Covid-19 Mücadelesi ve Engelli Toplum Web Panel Etkinlik Raporu. <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=covid-19-mucadelesi-ve-engelli-toplum-toplanti-raporu-donusturuldu.pdf> adresinden 22 Haziran 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Tekeli, B. ve Tanrıverdi, A. (2019). Sivil Toplum Kuruluşlarının Kapsayıcı Müzik Uygulamaları: Britanya Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (91).
- Türkiye Görme Engelliler Derneği. <https://www.turged.org.tr/icerik.php?id=9> adresinden 21 Haziran 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Uçan, A., Yıldız, G. ve Bayraktar, E. (1999). *İlköğretimde Müzik Öğretimi, İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı*, Modül 9.
- Variş, Y.A. ve Hekim, M.M. (2017). Özel Gereksinimli Bireyler ve Müzik Eğitimi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi (GEBD)*. 3(3): 29-42.
- Villa, R.A., Thousand, J.S. ve Nevin, A.I. (2008). *A Guide to Co-Teaching: Practical Tips for Facilitating Student Learning*, 2nd edn. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Westwood, P. (2004). *Learning and Learning Difficulties, A Handbook for Teachers*. First Published by Acer Press. Camberwell, Victoria.
- World Health Organization. (2021). *Blindness and vision impairment*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/blindness-and-visual-impairment> adresinden 10 Temmuz 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Yukay Yüksel, M. (2007). Özel Eğitim ve Rehberlik. B. Aydın (Ed.). *Rehberlik* (277-302). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Web -1: Engelli Malzemeleri Ofisi Web Sitesi. 06.07.2021 tarihinde <https://www.emoteknoloji.com/smart-kabartma-daktilo/> adresinden alınmıştır.
- Web -2: <https://turgaytufan.com/giris/> adresinden 19 Temmuz 2021 tarihinde edinilmiştir.